

กรรต. รับที่ 10
วันที่ 4 ก.ย. 2567
เวลา 14.00 น.

สลด. (eMail)

ส่ง : กพต.

รับที่ : 69359/67

4 ก.ย. 2567 เวลา 13.30 น.

ที่ สม ๐๙๐๑๕๖

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา

อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖-๗

ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนรวมทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เรื่อง สิทธิที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ กรณีการแต่งกายของนายความและนักศึกษากฎหมาย

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนารายงานข้อเสนอแนะ ที่ ๙๒/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๗

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ กรณีขอให้นักศึกษากฎหมายหญิงหรือหญิงข้ามเพศสามารถเลือกสวมกระโปรงหรือกางเกง และขอให้นายความกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศสามารถแต่งกายและสวมชุดครุยเนติบัณฑิตของนายความตามอัตลักษณ์ทางเพศเพื่อความในศาล โดยมีความเป็นมา ข้อเสนอแนะ และข้อพิจารณา ดังนี้

๑. ความเป็นมา

๑.๑ กสม. ได้รับฟังความเห็นจากหน่วยงาน และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการแต่งกายของนักศึกษากฎหมายแล้ว สรุปได้ดังนี้

๑.๑.๑ หลักเกณฑ์การแต่งกายของนักศึกษากฎหมายระหว่างการฝึกอบรมเพื่อประกอบวิชาชีพ แตกต่างกันทั้งในเรื่องการฝึกอบรม การทดสอบข้อเขียน การสัมภาษณ์ และการเข้ารับประกาศนียบัตร เนื่องจากกำหนดขึ้นโดยองค์กรที่ต่างกัน คือ สภานายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ กล่าวคือ

๑) การศึกษาเพื่อสอบเป็นเนติบัณฑิต ระเบียบสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ว่าด้วยการแต่งกายของนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๖ อนุญาตให้นักศึกษาที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิด แต่งกายตามเพศสภาพหรืออัตลักษณ์ทางเพศของตนได้ แต่กำหนดให้นักศึกษาหญิงต้องสวมกระโปรงเข้าฟังการสอน สอบข้อเขียน สอบปากเปล่าอบรมหลักสูตรภาคจริยธรรมและรับพระราชทานประกาศนียบัตร

๒) การอบรมวิชาว่าความ สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภานายความ กำหนดให้ผู้เข้าร่วมการอบรมหรือผู้รับมอบประกาศนียบัตรแต่งกายตามอัตลักษณ์ทางเพศสภาพหรือเพศภาวะของบุคคลได้ แต่ไม่อนุญาตให้ผู้เข้าอบรมหญิงสวมกางเกงชายเข้ารับการอบรมบรรยายและจริยธรรม และการรับมอบประกาศนียบัตร ทั้งยังไม่ปรากฏข้อบังคับหรือข้อกำหนดเกี่ยวกับการแต่งกายของผู้เข้ารับการอบรม ผู้เข้าสอบ

/หรือการเข้า...

หรือการเข้ารับประกาศนียบัตร ที่มีความชัดเจนในแต่ละช่วง และไม่ได้รวบรวมไว้เป็นแหล่งเดียวกัน

๑.๑.๒ การแต่งกายของผู้ประกอบวิชาชีพซึ่งได้รับอนุญาตให้สวมครุยเนติบัณฑิต

ปัจจุบันมีการแก้ไขกฎหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการแต่งกายของผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายที่จะต้องสวมครุยเนติบัณฑิต ให้ผู้หญิงสามารถสวมกางเกงขาวาวว่าความในศาลได้แล้ว แต่ยังไม่มีการแก้ไขพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ และข้อบังคับสภาทนายความ ว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. ๒๕๒๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ในส่วนมรรยาทในการแต่งกายของทนายความ ให้ครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทำให้ทนายความผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิดยังไม่อาจแต่งกายตามอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองในเวลาว่าความได้

๑.๒ กสม. เห็นว่า หลักเกณฑ์และข้อบังคับที่เนติบัณฑิตยสภาและสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความกำหนดให้ผู้เข้าอบรมหญิงต้องสวมกระโปรงเท่านั้น เป็นกฎที่ขัดต่อเสรีภาพในการแต่งกายเนื่องจากการจำกัดเสรีภาพเกินสมควรแก่เหตุและเป็นการเลือกปฏิบัติต่อเพศหญิง อีกทั้งข้อบังคับที่สภาทนายความกำหนดเกี่ยวกับการแต่งกายของทนายความยังไม่ครอบคลุมถึงบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศแตกต่างจากเพศกำเนิด ถือเป็น การเลือกปฏิบัติโดยเหตุแห่งเพศ กสม. จึงมีมติให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ บัญญัติให้ กสม. มีหน้าที่และอำนาจเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมถึงการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนต่อคณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงเห็นสมควรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ วรรคสอง

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

เห็นสมควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะของ กสม. ให้มีผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว

๔. ข้อเสนอแนะ

กสม. เห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมถึงการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๔.๑ ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ให้สภาทนายความกำหนดหลักเกณฑ์กลางในการแต่งกายของผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาว่าความในชั้นตอนต่าง ๆ กล่าวคือ (๑) การเข้าอบรมภาคทฤษฎี (๒) การสอบข้อเขียนและการสอบปากเปล่า และ (๓) การอบรมมรรยาทและจริยธรรมทนายความรวมทั้งการเข้ารับประกาศนียบัตร โดยรวบรวมและเผยแพร่ให้ผู้เข้ารับการอบรมรวมถึงประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก

๔.๒ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ได้แก่

๔.๒.๑ ให้คณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภาแก้ไขระเบียบสำนักฝึกอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ว่าด้วยการแต่งกายของนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้นักศึกษาหญิงที่เข้าฟังการสอน การสอบข้อเขียนตามข้อ ๔ และการสอบปากเปล่าตามข้อ ๕ มีสิทธิสวมกางเกงขายาวได้

๔.๒.๒ ให้สภานายความแก้ไขข้อบังคับสภานายความ ว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. ๒๕๒๙ หมวด ๕ มรรยาทในการแต่งกาย ให้รับรองสิทธิในการแต่งกายของบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือเพศวิถีแตกต่างจากเพศกำเนิดด้วย

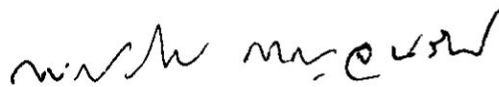
๔.๒.๓ ให้สภานายความกำหนดลักษณะการแต่งกายของหญิงในการศึกษาอบรม วิชาว่าความให้สามารถสวมกางเกงขายาวเข้ารับการอบรมภาคทฤษฎี การสอบข้อเขียน การสอบปากเปล่า การอบรมจริยธรรม และการรับประกาศนียบัตร และประกันว่าบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือเพศวิถีแตกต่างจากเพศกำเนิดจะสามารถแต่งกายตามอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศของตนเองได้โดยไม่สร้างภาระขั้นตอนในการพิสูจน์เพศสภาพ

๕. ข้อพิจารณา

กสม. จึงกราบเรียนมาเพื่อนายกรัฐมนตรีนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาข้อ ๔ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการตามข้อเสนอแนะ ที่ ๙๒/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๗ ดังปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใดโปรดแจ้งให้ กสม. ทราบด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์)
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๑๙๒๕ (พลีภูธร)

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๘๗๒๐

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ romeo.ps@hotmail.com